

žalostno, da imamo, pa ne moremo rabiti, kakor bi radi. Vendar pa priporočamo omenjene knjižice vsaj za farne bukvarnice, ker v vsakej fari je gotovo kak človek, ki je vaje starega pravopisa in bo rad čital knjige, ki imajo toliko lepega in poučnega v sebi.

67. Čujte, čujte, kaj žganje dela. Prigodba žalostna in vesela za Slovence. Z eno podobo. Poslovenil Felicijan Globočnik. 1847. 8°

Ta knjižica, ki jo kinča spredaj prelepa podoba sv. Janeza, natisnjena je z novim pravopisom in vredna, da se vloži v šolarsko knjižnico. Prigodba žalostna in vesela kaže v mičnih pogovorih, kako škodljivo je žganje za častnost in večnost. — Knjiga stoji 12 kr. in se dobi pri knjigarji J. Leonu v Celovci.

Dopisi in novice.

— *Okrajno učiteljsko zborovanje za Logaški šolski okraj.* (Dalje.) — Božič nadaljuje razpravo o šol. disciplini, kateri je namen, pravnost šolske mladine napotiti tje, kjer ji zagotovi častno in večno srečo. Pri odgoji bi morali stariši z učiteljem sodelovati, kar se pa malo kje zgodi. — Načela odgoje so zapopadene v modri ljubezni do šol. mladine. Dobra disciplina pa se težko vzdržuje v šoli, še težje pa zunaj šole.

Poročevalec primerja potem red stare in sedanje šole, ter konstatuje, da je bilo v šoli in zunaj šole v prejšni dobi glede discipline vse drugače, tudi mladina je bila vljudnejša. Psovke, kletvine, pušenja tobaka, kartanja, pretepanja in drugih nespodobnosti bilo je med otroci malo kdaj slišati ali videti. Ta red se je po večem vzdrževal s telesnim pokorilom. »Božič« sicer ne odobrava telesnega pokorila kot edino pravega sredstva za poplajšanje razposajene mladine, niti ne, da se je rabilo za vsak najmanjši prestopok šolskega reda. Da je pa v novi dobi ljudskega šolstva šiba prepovedana za vsak slučaj, to ni prav in kar je največje zlo pri tem, je to, da otroci vedo o ti prepovedi.

Lepa je sicer idealna postava, a v dejanskem življenji je drugače. Učitelji vseh krajev tožijo o spridenosti mladine, ter da vsi dopustljivi pomočki ne zboljšajo žalostnih razmer. Govornik to pripisuje surovosti kmečkega ljudstva, čiga otroci niso vajeni ubogati na samo svarljive besede, kakor je to pri otrocih izobraženih ljudi. (?) — Surovih otrok v šolo dohajajo brez orodja, neobrezanih na umu in srcu, zlasti v prenapolnjenih šolah in tesnih klopih ni moč s pripomočki po postavi določenimi gojiti niti v šoli, niti zunaj šole.

Razum telesne kazni bi na deželi glede pravosti pri mladini vtegnilo tudi koristiti, da se ustanovi nekaka sodnija, ki bi nadzorovala vedenje in obnašanje mladosti, tej sodnji bi bila podložna vsa mladina, in pazila bi, da bi vsi stariši in rokodelci svojo mladost lepo izrežali. Udje te sodnije bi bili duhovniki, učitelji in drugi pošteni in izobraženi srenjski možje. Tej sodnji bi bila naloga, da bi razširjevala pravstvenost, pobožnost, lepo zadržanost in izobraževanje, odraščala bi pa: razuzdanost, potepanje ob praznikih in druge surovosti. Taka sodnija v srenji bi dajala pismena spričala »lepega in dostojnega vedenja« in ta spričala bi morala imeti svojo posebno veljavo v javnih uradih.

Zatoraj stavi sledeče predloge: a) Slavni c. k. okr. šol. svet naj dela na to, da se prenapolnjene šole razširijo v dvo- ali večrazredne šole. b) Da zbor

prirediti Poženel-ovem nasvetu. c) V vsaki šolski občini naj se ustanovi нравstvena sodnija.

Pri debati o tem ravno nihče ne ugovarja razpravljenim načelom, vendar so učitelji nasprotnih mnenj glede tega, kako se imajo učitelji obnašati proti deci ob začetku šolskega leta in pozneje.

Žirovnik je za to, da se z otroci prva 2 mesca strogo ravna, da se jim divjost prelomi; ko so se vdali, dobili potrební strah in navadili pokorščine, se le potem postopa učitelj bolj prijazno z otroci. Po tem načelu se on ravna.

Ta misel obudila je splošno opozicijo, razgovora se vdeležo: učiteljici Jurman in Galle, potem tudi Bernard sklicevaje se na svojo prakso in dokazuje, da po osornem obnašanju s prva bi mladina zgubila vse veselje do šole; ljubezen do učitelja bi se spremenila v strah, ki pa deci šolo le pristudi, mesto priljubi. — Otroci že itak — vstopivši v šolo — prineso čudne predsodke seboj in jokajoč se branijo hoditi v šolo, ker učitelj jim je bil narisán kot trinog, pred katerim se sedaj dete trese. Čmerno postopanje učitelja poterdilo bi jim prve pojmove o šoli, in namen šole je prvi dan uničen.

Žirovnik pojasnuje svojo prej izročeno misel tako, da se strinja s svojimi oponenti, le razložek naj bode v obnaš. učiteljevi proti otrokom s prva in pozneje.

Potem daje nadzornik na glasovanje Poženel-ove in Božič-eve nasvete, ki se razen onega o ustanovitvi нравstvenih sodnij, enoglasno sprejmo.

Drugi dan se nadaljuje.

4. točka d. r. O vprašanju: Imajo li šolske gosposke, naprejpostavljeni, gospodarji kaj vplivati na šolski napredek? Ali se jemlje kaj ozir na spričala — izpustnice, kakor bi bilo glede šolskega obiskovanja in marljivosti učencev potrebno?

Dasi je vprašanje jako važno, vendar se nihče ne oglasi, da bi o tem obširneje sporočal. Zato se po skupnem pogovoru, katerega nadzornik z raznimi vprašanji razširjuje, razpravlja ta stvar. Obseg tega razgovora je bil blizu ta-le:

Vsled novih šol. postav stopilo je ljudstvo v drugo razmerje proti šoli. Ustanovile so se šolske oblastnije, krajni, okrajni in deželni šolski sveti, ki imajo skupni nalog vrejati in pospeševati ljudsko šolstvo. Zbor pa nima namena, preiskavati delavnost teh korporacij pri šolstvu; a to pa se mu zdi potrebno naglaševati, da je premalo, in sicer premalo osobne zveze. Uradnih dopisov si drug drugemu pošiljajo v obilici, tedaj duševne zveze ne manjka. Osobno pa so drug z drugim premalo v dotiki. To pa se pri šoli sami najbolj pozná. Mnogo je dandanes v odličnih in merodajnih krogih govorjenja o šoli, s čim se priznava važnost ljudske šole, in da se javnost za njo zanima. A večina ljudstva pa tega ni prepričana, ker ne vidi, da se oblastnije res dejansko za to zanimajo; ker ni prepričana, da skerbé res za zboljšanje šol. To je znabiti ne malo krivo, da je ljudstvo merzlo proti šoli. Nadzorniki, okrajni in deželni, sicer nadzorujejo šolo, a to v tem smislu ne zadostuje. Nadzorovanje v to postavljenih organov nima željenega upliva ne na šolsko mladino, niti na občinstvo na deželi. Kdo razun učitelja pozna nadzornika? Kdo se zmeni zanjega? Učitelji to s fakti dokazujejo. — Kakor učenci, isto tako tudi krajni šolski sveti ne poslušajo prigovarjanja, svarjenja, nasvetovanja. Oseba, pred katero ima občinstvo vsega okraja kaj zdatnega respekta, je okrajni poglavar in druge odlične osebe, ki so po uradnih poleg glavarstva, to so osebe, ki jih deželán pozná, ki jih ali čísla, ali ki se jih boji in o katerih doma govori. Kako do-

brodejskih nasledkov bi bilo toraj, ko bi take osebe katerikrat počastile šolo in krajne šol. svete. Po šolskih občinah bi se razglasilo: Glejte šola mora vender le važna biti, ker se gospod glavar ali komisar za našo šolo tako pobrigajo. — Tako postopanje bi tudi pričalo, da je učitelj v najožji zvezi s šolsko gosposko. Zarad tega se stavi naslednji nasvet:

Gosp. okrajni poglavar naj ob priliki svojega potovanja vsaj enkrat vsako leto nekaj šol vsega okraja obiše ter se prepriča o delovanju učitelja, o napredku šolske mladine, o šolskem obiskovanju in o delovanju kraj. šol. svetov. Ako bi g. okr. glavar ne vtegnil tega storiti, naj tudi pooblasti katerega svojih odličnih soursadnikov, da poleg nadzornikov pokaže, koliko je gosposki mar za nápredek šole.

Ta nasvet se enoglasno sprejme.

Isto tako naj tudi udje kraj. šol. sveta vsak mesec stopijo enkrat v šolo ter pokažejo, da se res šolski može in zastópniki šole. Otroci, ki so se v šoli kaj naučili, se bodo radi skazali pred domačimi možmi. Govorilo se bo o napredku itd. Zginil bode tako marsikateri predsodek in šola se bode ljudem priljubila. Toraj zbor nasvetuje:

C. k. okr. šol. svet naj z dopisom krajnim šol. svetom ukaže, da naj udje obiskujejo šolo od časa do časa, gotovo pa vsak mesec vsaj enkrat.

Tudi ta nasvet se enoglasno sprejme.

Tudi občinsko predstojništvo more v povzdigo domače šole kaj storiti. Župani naj poprašujejo ob priliki, ko imajo s strankami opraviti, ali deca hodi v šolo, ali se kaj uči? S prigovarjanjem se dostikrat tudi kaj opravi in učiteljski zbor nasvetuje:

C. k. okr. šol. svet naj ukaže županijam v tem smislu delovati, in naj jim naroči razglasiti, da nihče gospodarjev ne sme sprejemati šolsko deco v službo, ako nima šolskega spričala, da je postavni šolski čas doveršila.

Večina zbora glasuje in paterdi.

G. Božič nasvetuje dalje, da bi zbor prošnjo izrekel: Slavno c. kr. okrajno glavarstvo naj ne daje legitimacije šolski mladini, da odhaja v ptuje kraje, ako ne dopolni šolske dolžnosti.

Temu nasvetu zbor enoglasno priterdi.

O smislu teh nasvetov izreka tudi učiteljstvo c. k. Idrijske rudniške šole želje, ki naj se postavi v zapisnik, in sicer: Da bi se slavni c. k. okrajni šol. svet s prošnjo obrnil do slavne c. k. rud. direkcije, da naj vpliva na marljivost Idrijske šol. mladine, strogo deržeč se načela: Nihče se ne sprejme v cesarsko službo, ako ni doveršil 4. razreda z dobrim vspehom.

Zbor pripozna korist takega postopanja in podpira željo Idrijskega učiteljstva. —

5. točka d. r. a) Okrajne učiteljske bukvarnice sporočilo in računi se učiteljskemu zboru ne podajo, ker ni bilo moč vse potrebno prirediti do učiteljskega zbora. — Žirovnik priporoča zboru, naj sklene preselitev okr. bukvarnice t. j. iz Cerknice v Planino. — Nadzornik in uč. Benedek ugovarjata, da to ravno ni potreba; vsaj po spremembi bukvarnične komisije bode ta zavod na novo uredjen in učiteljstvo bode tudi bolj zadovoljno; preselitev pa bi bila le knjižnici na kvar.

Žirovnik vzame svoj predlog nazaj, ter ga hoče staviti po volitvi novega buk. odbora.

Potem, ko zbor Poženel-a in Bernard-a kot pregledovalca računa odloči in sklene, da mora prejšna bukvarnična komisija do 28. sept. t. l. vse pri-

rediti, kar je potrebno, da novo izvoljena komisija bukvarnico prevzame, se po listkih voli nov odbor.

Od 15 oddanih glasov so dobili: Bernard in Žvagen po 9, Pozenel 7, Benedek 5, Petrič 2, Mandeljč, Juvanec, Dermelj po 1 gl. Z večino glasov so tedaj izvoljeni: Bernard (9), Žvagen (9), in Pozenel (7).

Žirovnik od svojega poprej stavljenega predloga odstopi in bukvarnica ostane v Cerknici.

b) Kot zastopnika učiteljstva v c. k. okr. šol. svet sta bila izvoljena nadučitelja Leopold Božič in Jožef Benedek z 9 glasovi. O tem se je naredil poseben zapisnik in predložil c. k. okr. šol. svetu, da ga izroči sl. c. k. dež. šol. oblastniji.

c) V stalni odbor ki prireduje gradivo za prihodnjo uč. konferencijo, sta bila per acclamationem izvoljena Benedek in Pozenel; k tema pristopita tudi zapisnikarja, izvoljena za ta zbor.

Konečno še nadzornik nasvetuje, katera učna sredstva naj bi si ljudske šole prizadevale omisliti ter zbor ob 12 $\frac{1}{2}$ ure dne 12. sept. razpusti prigovarjajoč, naj učitelji marljivo delajo na šolskem polji v razvoj omiki in prosveti.

— *1z seje c. k. dež. šol. sveta dne 2. novembra.* Predsedoval je c. k. deželni namestnik in navzočih je bilo 7 udov. — Predsednik je otvoril sejo in pozdravil na novo sestavljeni šolski svet pri začetku šestletne dobe ter se nadeja, da se bode po prizadevanji šolskih oblasti in učiteljstva šolstvo napredno razvijalo. Pervi nalog bode sedaj dež. šl. svetu, da se na novo ustanove okrajni in po njih krajni šol. sveti, ter da nasvetuje okrajne nadzornike. — Prestopi se k dnevnemu redu. Razrešile so se prošnje učencev za oproščenje šolnine na gimnaziji v Ljubljani, v Rudolfovem, v Kočevji in na višji realki v Ljubljani. — Učitelju na Robu se bode začel od š. l. 1877/8 plača povisala od 450 na 500 gl.; učitelju v Hotedersici pa od š. l. 1876/7 od 400 na 450 gl. — V Šmarji bode drugi učitelj, ki se ravno kar ustanovlja, imel l. p. 500 gl. od l. 1876/7. — Prošnji dveh pomnoženih krajnih šolskih svetov, da se tam učiteljem povisa letna plača, ste se zavergli. — Prošnja učiteljske vdove, ki prosi za milostni dar, se je vernila okraj. šol. svetu, ker je bila pomanjkljivo napravljena. — Razrešila so se tudi prošnje za zlažšanje kazni.

— *V Kresnicah, šl. okraja Litijskega,* se je 16. novembra slovesno otvorila na novo vstanovljena ljudska šola. Ko je bila šola cerkveno blagoslovljena je govoril c. k. okr. glavar pl. Vestenek srenjskemu odboru, kraj. šol. svetu in starišem, g. šl. nadzornik Eppih pa otrokom. Za šolo so dali Prešvitli cesar 300 gl. Navzoči so bili šolski otroci, srenjski zastop in večina prebivalstva tega kraja.

— Za mestne šole v Ljubljani se bode za l. 1877 potrebovalo: 19.647 gl., a v podstev je vzetih 16.295 gl., tedaj bode primankljeja 3352, kar bo mogla dodati mestna blagajnica.

— V krajni šol. svet za Ljublj. mesto so bili odbrani p. i. g. g.: Ferdinand Mahr, Rajmund pl. Čuber in Karl Leskovic, iz med učiteljev g. g.: Janez Eppich, Viljem Linhart in namestovalca g. g.: Leopold pl. Gariboldi in Vilibald Zupančič. —

— Krajnemu šolskemu svetu tukaj sta raznih knjig darovalo knjigoteržca g. g.: Otomar Bamberg in Jurij Lerher. — Knjige se bodo dale nekaj učiteljski, nekaj šolarski bukvarnici.

— Deželni odbor je v seji 28. oktobra sklenil, da se mladenči pred vstopom v deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu podveržejo izpraševanju iz učnih predmetov ljudskih sol; mladenče iz Gorenjskega in Dolenjskega bode v Ljubljani izpraševal dež. odbornik dr. Bleiweis, mladenče iz Notranjskega pa šolski vodja na Slapu.

— Ljubljana, t. j. njeni viri v Loški, Cerkniški dolini, povodnji katere te vode napravljajo po teh dveh dolinah in tudi v Planinski dolini in na Ljubljanskem močvirju, se sedaj obširno razpravlja po Ljubljanskih novinah. Stvar je zares važna v geološkem oziru, posebno pa prebivalcem v teh dolinah v gmotnem oziru.

— »Krain. L. Lehrerverein« je zboroval 2. p. m. Sprejeti so bili naslednji predlogi in resolucije. a) Poure naj se odpravijo, a učiteljem naj se zaradi tega plača primerno poviša (g. Raktelj). b) Vodje na enorazrednicah naj dobe opravilno doklado (g. Bevk). c) Predstojniki na deželi naj se oproščajo pobiranja za šolske potrebe, to naj opravljajo davkarje. — Predloga g. Čerina, a) naj se prenaredi §. 17. derž. post. 29. aprila, da naj hodijo otroci do 14. leta v šolo tam, kjer so 3 ali 4 razrednice, b) naj se učitelju v pokojnino vstevajo tudi leta, ko je bil umeščen brez učit. izpita, se zaveržeta. Društvo je imelo prihodkov 727 gl. 25 $\frac{1}{2}$ kr., a troška 666 gl. 74 kr., ostaja tedaj 121 gld. — V odbor se volijo g. g.: Belar, Eppich, pl. Gariboldi, ravnatelj Hrovat, Linhart, Raktelj, Schmidt (na novo), Sima in Wisjak. (Posneto po »L. Sch. Ztg.«)

— *Hrvatski pedagogijsko-književni zbor* v Zagrebu bo imel 7. decembra t. l. ob 9. uri zjutraj svojo II. redno glavno sejo v društveni pisarnici. Iz poziva, ki nam je te dni v roke došel, posnemamo sledeče: 1. Pozdrav, predsednikov; 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju 1876. l.; 3. Poročilo blagajnikovo o društvenih dohodkih in troških; 4. Razprava o društvenem poslovnem redu; 5. »Risanje v ljudske soli,« na podlagi tiskanega spisa v 19. in 20. številki. Napredka. Poročevalec g. Ljud. Modec, ravnatelj na kr. preparandiji in vadnici; 6. »Kako je treba ljudskemu učitelju postopati pri lepopisnem poduku, da se doseže povoljen uspeh?« Poročevalec g. Gj. Kuton, učitelj na viš. dekliške soli; 7. Predlogi opravljajočega odbora in pojedinih udov. — Po dokončani skupščini skupno kosilo.

— Deželni šolski svet je sestavljen: C. k. deželni predsednik, prvo-sednik, c. k. vladni svetovalec g. Janez Hočevnar, c. k. deželni nadzorniki g. g.: Rajmund Pirker, Janez Šolar, dr. Matija Vrečko, zastopovalca učiteljskega g. g.: dr. Janez Merhal, ravnatelj na realci, Andrej Praprotnik, vodja I. mestne šole; zastopovalca kat. verstve g. g.: Friderik p. Premierstein, korar, dr. Leonard Klofutar, profesor na bogoslovji, odposlanca deželnega odbora g. g.: Janez Murnik in dr. Zarnik.

— Kam gremo?! V Vesprimu na Ogorskem se je ustrelil 14 letni deček, gimnazijalni učenec. Svojemu očetu notarju je pisal, da naj mu odpusti, a sicer se je on že naveličal živeti, in življenje se mu stedi. — Brezova mast o pravem času bi bila menda ozdravila dečka, in mu zopet vdihnila ljubezen do življenja.

— † 13. nov. je umerl v Ljubljani pl. Jožef Roth vitez Rothenhorst, dvorni svetovalec pri c. k. dež. vladi, v 60. letu svoje starosti. Ranjki je predsedoval večkrat sejam c. k. dež. sl. sveta. Povsod se razlega glas: ranjki je bil delaven, spreten in priljubljen vladnik.